

Uitleg Kwaliteitsdocumenten NOG

Diverse kwaliteitsdocumenten (richtlijnen, leidraden, protocollen, best practices en standpunten) zijn beschikbaar op de NOG-website voor leden om zorgkwaliteit te waarborgen en praktijkvariatie te beperken. Alle documenten zijn 'geldend' voor de praktijk.

Juridisch gezien maakt de benaming van het document geen verschil; de inhoud en aard van de uitspraken zijn bepalend voor eventuele juridische consequenties. De IGJ gebruikt al deze documenten voor toezicht en handhaving.

Het is essentieel deze documenten zorgvuldig op te stellen en actueel te houden, ondanks de verschillende ontwikkelingen per documenttype.

Definities (https://richtlijnendatabase.nl/werkwijze/richtlijnen_3_0.html)

Een **richtlijn** is een document met aanbevelingen gericht op het verbeteren van de zorgkwaliteit. Het combineert systematisch samengevat wetenschappelijk onderzoek, afwegingen van zorgopties, en expertise van zorgprofessionals en -gebruikers.

Een **protocol** is een lokale instructie voor zorgprofessionals en -gebruikers, gericht op kwaliteitsverbetering. Het is vaak afgeleid van landelijke of internationale richtlijnen en aangepast aan plaatselijke omstandigheden. Protocollen stroomlijnen de dagelijkse zorgpraktijk, rekening houdend met lokale mogelijkheden en beperkingen.

Een **leidraad** is een document met aanbevelingen over organisatorische en uitvoerende zaken in de zorg. Het richt zich op kwaliteitsverbetering door procesgeoriënteerde afspraken en adviezen te geven aan zorgprofessionals en -gebruikers. **Best practices** kunnen onder deze categorie vallen.

Een **standpunt** is een document dat snel inspeelt op actuele zorgvragen en tijdelijk richting geeft bij afwezigheid of veroudering van richtlijnen. Het wordt versneld opgesteld door een werkgroep van de wetenschappelijke vereniging en kan dienen als voorloper van een richtlijn of richtlijnmodule. Bij tijdsdruk voor plaatsbepaling van behandelingen. In het geval van geneesmiddelen verloopt dit in samenspraak met de NOG-geneesmiddelencommissie, in afstemming met de commissie richtlijnen. Er wordt gestreefd naar snelle opname in richtlijnen of evaluatie voor een blijvend document. Vanwege de focus op actuele zorgvragen wordt de status van een standpunt elke vijf jaar herzien, waarbij ook wordt bekeken of het als basis kan dienen voor andere kwaliteitsdocumenten. Indien de implicaties van een standpunt duidelijk werkgroep overstijgend zijn, is bredere accordatie gewenst en zal het standpunt door het NOG bestuur op de ALV of via de NOG website ter stemming worden gebracht. Dit noemen we hierna een 'bestuursstandpunt'.

Richtlijnen modulair

Sinds 2023 is richtlijnontwikkeling modulair ingericht, wat snellere ontwikkeling van afzonderlijke modules mogelijk maakt zonder te wachten op financiering of een complete richtlijnherziening (https://richtlijnendatabase.nl/werkwijze/richtlijnen_3_0.html). We moeten nog wat ervaring met deze methode opdoen. De verwachte doorlooptijd varieert van 3 maanden tot 1,5 jaar, afhankelijk van de complexiteit en multidisciplinariteit van het onderwerp en beschikbaarheid van experts. Hoewel de kwaliteit van richtlijnontwikkeling goed is geborgd, zijn er onderwerpen die niet direct in een richtlijn(module) passen. Voor andere kwaliteitsdocumenten stelt het NOG minimale eisen om kwaliteit, onafhankelijkheid, actualiteit en draagvlak te waarborgen.

Voorstel voor minimale eisen set voor alle kwaliteitsdocumenten:

1. Het doel van het kwaliteitsdocument is specifiek beschreven en de beoogde gebruikers zijn duidelijk benoemd.
2. Betrokkenheid van alle relevante partijen, waaronder (altijd) patiëntvertegenwoordigers indien zinvol, indien er expertisecentra zijn, vertegenwoordigers van die expertisecentra, en indien patiënten in de tweede lijn gezien worden, vertegenwoordigers van de tweede lijn.
3. Het document bevat de volgende herkenbare onderdelen:
 - Duidelijk beschreven klinisch knelpunt of vraagstuk
 - Naam en functie alle betrokken auteurs
 - Namens welke werkgroep/organisatie zij bijdragen
 - Volledige belangenverklaring van alle betrokken auteurs
 - Transparante beschrijving van de gebruikte methode van systematisch literatuuronderzoek
 - Expliciete beschrijving van de methoden voor het formuleren van de aanbevelingen
 - Beschrijving van sterke punten en beperkingen van het wetenschappelijk bewijs
 - Aanbevelingen
4. Het document is voor publicatie beoordeeld, van commentaar voorzien en geacordeerd door alle vooraf aangewezen partijen waaronder altijd de richtlijncommissie van het NOG.
5. Het document krijgt een publicatiedatum en vermeldt de verwachte houdbaarheid (wanneer revisie nodig is of een andere vorm van kwaliteitsdocument vereist is).
6. Bij werkgroep overstijgende onderwerpen wordt het document ter commentaar via de website en nieuwsbrief voorgelegd en door het NOG bestuur bekrachtigd. Bij een bestuursstandpunt wordt het beleidsdocument op de ALV of via de NOG website in stemming gebracht.
7. Er wordt een disclaimer opgenomen (met uitzondering van richtlijn(modules):

Disclaimer:

- *De auteurs verklaren geen financieel belang te hebben bij dit [Best Practice / standpunt / leidraad].*
- *Dit document is opgesteld op basis van de bij de auteurs beschikbare informatie en kan worden aangepast naar aanleiding van nieuwe inzichten.*

- *Dit document kan worden gebruikt om beleid op te baseren, maar is geen richtlijn.*
- *We hebben de grootst mogelijke zorg besteed aan de inhoud van dit document. Desondanks accepteert het NOG geen aansprakelijkheid voor eventuele onjuistheden in dit document, voor enigerlei schade of voor andersoortige gevolgen die voortvloeien uit of samenhangen met het gebruik ervan.*